

Podlistek

DUŠAN ŠKODIČ

Triglav je naš

I. DEL

UVOD

Na koncu prve svetovne vojne je izšla prva iz serije pripovedi o pogumnem pastirčku Kekcu, ki jih je napisal mladinski pisatelj Josip Vandot. Vandot je bil doma iz Kranjske Gore, ki mu je s svojo gorsko okolico ponudila odlično kuliso za pravljicne motive, ki jih je jemal iz ljudskega pripovedništva, vanj pa mojstrsko uvrstil z vsemi žabami namazanega fantiča Kekca ter njegove prijateljce, ki jim preprosto pastirsko življenje grenijo razne nadloge. Kljub nevarnostim, ki grozijo mali družbici, lahko ves čas slutimo, da bo dobro (Kekec) premagalo zlo (Pehto ali Bedanca), in to kot bralci ali gledalci filma na koncu z olajšanjem dočakamo ...

Pripoved o junaškem Kekcu bi lahko bila tudi prenesena zgodba mladega Slovenskega planinskega društva. Podobnost je skoraj prevelika, da bi bila povsem izmišljena. Pisatelj nam na eni strani slika domače ljudi, ki živijo v slogi med seboj in z naravo (Mojca, Rožle, Brincelj, Kosobrin, vsi po vrsti so zelo plašni liki, a na srečo je med njimi tudi junaški Kekec). Na drugi strani je zasedba manj številčna, a tolikanj slabše sorte, da ustrahuje vse v okolici. Strašni Bedanec je divji lovec, močan in kosmat mož, ki se je nekoč pritepel iz tujih krajev. Iz nekega razloga je jezen nase in na ves svet, zato se na vse načine trudi, da bi ustrašoval ljudi okoli sebe in živali v gozdu. Drugi negativni lik je Pehta, na prvi pogled zlobna ženska, napol čarovnica, ki bojda krade male otroke. A mimogrede se nepričakovano razkrije njena svetla plat. Ima veliko znanja o zdravilnih zeliščih in iz njih zna pripravljati čudežna zdravila. Nad tem spoznanjem je presenečen tudi Kekec, ki ga ima Pehta zaprtega, da ji prisilno služi. Ko ji reče, da je njeno znanje veliko vredno in da bi morala med ljudi, mu prizna, da je nekoč že bila med ljudmi, vendar so ji ti svojo hvaležnost pokazali tako, da so jo izgnali iz vasi.

Kekec v vseh Vandotovih pripovedih predstavlja lik junaka, ki še zdaleč ni tako močan kot njegovi nasprotniki, zato pa je zvit in premeten, kajti prebrisanost velja več kot surova moč. Z zvijačo opravi tako s Pehto kot z zlobnim Bedan-

cem. Na koncu Pehta odide drugam in za seboj simbolično požge svojo kočjo – čeprav ji pristranski bralec tega nenadoma ne bi več privoščil, saj je po zaslugi njenih kapljic slepa Mojca spregledala. Podobna usoda doleti Bedanca, ki osramočen za vedno odide iz naših krajev. Podobnosti z našo zgodnjo planinsko zgodovino in celo s takratno politično situacijo je v Vandotovih domišljajskih pripovedih o Kekcu kar nekaj. Večinsko preprosto prebivalstvo na Kranjskem in v delih sosednjih dežel stare monarhije je bilo slovensko govoreče. Manjšino je predstavljalo nemško govoreče prebivalstvo večnacionalne državne tvorbe, ki je predstavljalo gospodarsko in politično moč. Vandotove literarne junake, dobrodušne pastirčke in nekoliko čudaške, a dobrosrčne osebe, kot sta Brincelj in Kosobrin, zlahka povežemo s tedanjim slovenskim prebivalstvom. Zlobnega Bedanca, pritepenca iz tujih krajev, poistovetimo s priseljenimi Nemci, ki si lastijo oblast, teto Pehto pa z intelektualci slovenskih korenin, ki so si na Dunaju pridobili izobrazbo in nemško omiko, pozneje doma naredili uspešno kariero in dosegli vidne uspehe v svoji stroki, le da so to počeli v imenu nemške kulture in se s tem ločili od svoje matice. To se je v drugi polovici 19. stoletja odražalo tudi v gorah, ki so jim nemške planinske sekcije začele graditi poti, kočje in s ponemčenimi imeni nadevati germanski značaj. Sekcije na Kranjskem so imele zaledje v združenem Nemško-avstrijskem planinskem društvu, ki je pomagalo razpredati svoje niti tudi po nenemško govorečih deželah. Nemštvo v gorah se je pojavilo kot Bedanec, si jih začelo prilastiti ter s svojo močjo med ljudmi sejalo strah. Veliko pomoč, pravzaprav glavni motor ideje o nekakšnem germanskem mostu do Jadranskega morja pa so predstavljali domači Nemci, ki so prav tako živeli na Kranjskem, znali domač jezik in dobro poznali svojo deželo. Naredili so tudi veliko dobrega, toda domači ljudje jih niso marali. Lahko bi se reklo, da so tudi oni (tako kot Pehta) kradli otroke. Marsikateri Janez, ki je odšel študirat na Dunaj, je po vrnitvi domov izbral bolj obetajočo pot, postal Johann in bil za svoj narod

izgubljen. Leta 1893 se je pojavilo Slovensko planinsko društvo. Bilo je majhno, šibko in revno, a v njem se je skrivala Kekčeva zvitost, premetenost in prebrisanost. Včasih tudi zgolj preprosta poniglavost, ko je bilo treba spečega Bedanca zadeti s češarkom v nos samo zato, da se ga je spravilo ob živce. Slovensko planinsko društvo je v svojem boju za naše gore še kako dobro poznalo vse »Kekčeve ukane«!

Knjigo Dušana Škodiča *Triglav je naš* (Planinska založba) lahko za 27,90 evra naročite na brezplačni številki 080 18 93 ali na e-naslovu trgovina@pzs.si. V podlistku bomo objavili samo del knjige.